

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІСТОРІЇ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

ЗАТВЕРДЖУЮ
Дека́н факультету історії та
міжнародних відносин
Ольга МАКЛЮК
«20» серпня 2024

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОСНОВИ ГРОМАДЯНСТВА

підготовки бакалавра
денної та заочної форм здобуття освіти

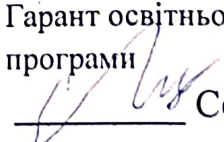
освітньо-професійна програма Середня освіта (Історія та громадянська освіта)
предметної спеціальності 014.03 Середня освіта
(Історія та громадянська освіта)
спеціальності 014 Середня освіта
галузі знань 01 Освіта/Педагогіка

ВИКЛАДАЧ: Терно Сергій Олександрович, доктор педагогічних наук, доцент, професор
кафедри джерелознавства та суспільних комунікацій

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри джерелознавчих студій
та суспільних комунікацій

Протокол № 1 від “28” серпня 2024 р.
Завідувач кафедри джерелознавчих студій та
суспільних комунікацій

 Сергій БІЛІВНЕНКО

Погоджено
Гарант освітньо-професійної
програми
 Сергій ЛЯХ

2024 рік

Зв'язок з викладачем (викладачами): Moodle

E-mail: terno@znu.edu.ua

Сезн ЗНУ повідомлення: <https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=15259>

Телефон: +380977302662

Інші засоби зв'язку: *Viber, WhatsApp, Telegram*

Кафедра: джерелознавчих студій та суспільних комунікацій, 69063, м. Запоріжжя, просп. Соборний, 74 (V корп., к. 309)

1. Опис навчальної дисципліни

Метою курсу є:

1) формування вільної особистості, яка визнає загальнолюдські та національні цінності й керується морально-етичними критеріями та почуттям відповідальності у власній поведінці;

2) формування громадянської компетентності, що забезпечує активну громадянську позицію, здатність відповідально реалізовувати свої права та обов'язки в конкретній ситуації, налагоджувати соціальне партнерство в розв'язанні суспільних проблем;

3) виховання громадянської свідомості особистості, зорієнтованої на демократичні пріоритети й злагоду в суспільстві, почуття приналежності до свого народу, спільних історичних, політичних і культурних цінностей своєї держави;

4) виховання толерантності й поваги до культурного різноманіття, різних поглядів, релігій, звичаїв і культур, уміння знаходити порозуміння з іншими людьми задля досягнення суспільно значущих цілей;

5) розвиток політичної, правової, економічної, соціальної, культурної, медійної грамотності школярів, гнучкості й адаптивності, комунікабельності, готовності до співробітництва, здатності розв'язувати конфлікти й запобігати дискримінації;

6) виховання поваги до людської гідності й дотримання прав людини, демократичних цінностей, верховенства права, справедливості, неупередженості, рівноправ'я.

Завданням громадянської освіти є забезпечення цілеспрямованої підготовки старшокласників до життя в системі суспільних відносин поліваріантного світу, глобалізації, соціальної взаємодії та активної відповідальної участі в суспільно-корисній діяльності.

Теоретичні основи курсу складає сукупність філософських, психолого-педагогічних знань та практичних навичок і вмінь, необхідних для системного вивчення і вирішення суспільно-педагогічних проблем; методологічні принципи (гуманізація та демократизація навчально-виховного процесу; природовідповідність та свободовідповідність; системність; диференціація; міждисциплінарна інтеграція; наступність і безперервність; культуровідповідність; інтеркультурність), що є підґрунтям для конструювання змісту, вибору форм і методів навчання; сучасні філософські, психолого-педагогічні й методичні підходи (особистісно орієнтований, діяльнісний, компетентнісний, культурологічний, системний, міжпредметний, контекстний, загальношкільний).

В основу курсу громадянсько-навства покладений компетентнісний підхід, що корелюється ключовими компетентностями, визначеними основами стандарту Нової української школи. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких результатів навчання (компетентностей): **ЗК1**. Знання й розуміння предметної області та професійної діяльності, здатність прогнозувати результати освітнього процесу та планувати освітню діяльність (прогностична компетентність); **ЗК9**. Здатність до генерування нових ідей, виявлення та розв'язання проблем, ініціативності та підприємливості (підприємницька компетентність); **ФК1**. Здатність застосовувати систематизовані наукові знання в соціогуманітарній сфері; **ФК10**. Знання концептуальних основ, змісту й пізнавальних підходів фундаментальних і спеціальних історичних та громадянознавчих дисциплін.

Розуміння основних концепцій, парадигм, теорій історичної науки та громадянства; **ФК11.** Знання категоріально-понятійного апарату історичної науки та громадянства, здатність орієнтуватися у науковій періодизації історії, використовувати її як спосіб пізнання історичного процесу; **ФК12.** Здатність інтегрувати набуті знання соціальних та гуманітарних наук в систему, виявляти цілісність знань та умінь, застосовувати їх на практиці; **ПРН7.** Застосовувати систематизовані наукові знання в професійній діяльності відповідно до предметної спеціальності, оперувати базовими категоріями та поняттями предметної області спеціальності; **ПРН14.** Демонструвати знання змісту фундаментальних і спеціальних галузей історичної науки, спеціальних історичних дисциплін та громадянства, пояснювати і характеризувати історичні процеси і події у їх порівнянні та взаємозв'язку; **ПРН15.** Знати і аналізувати сучасні наукові дослідження з проблем громадянства, вітчизняної та всесвітньої історії, спеціальних дисциплін та імплементувати знання у навчальну і практичну діяльність. Характеризувати суспільні явища в розвитку, вільно оперувати спеціальною термінологією.

Паспорт навчальної дисципліни

Нормативні показники	денна форма здобуття освіти	заочна форма здобуття освіти
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>
Статус дисципліни	Обов'язкова	
Семестр	1-й	1-й
Кількість кредитів ECTS		
Кількість годин	90	
Лекційні заняття	16 год.	2 год.
Семінарські / Практичні / Лабораторні заняття	14 год.	2 год.
Самостійна робота	60 год.	96 год.
Консультації	<i>Zoom 76686770935 Пароль 2020, середа 11-00</i>	
Вид підсумкового семестрового контролю:	залік	
Посилання на електронний курс у СЕЗН ЗНУ (платформа Moodle)	https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=15259	

2. Методи досягнення запланованих освітньою програмою компетентностей і результатів навчання

Компетентності/ результати навчання	Методи навчання	Форми і методи оцінювання
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>
<p>ЗК1. Знання й розуміння предметної області та професійної діяльності, здатність прогнозувати результати освітнього процесу та планувати освітню діяльність (прогностична компетентність).</p>	<p>методи освітнього процесу (стимулювання, навчання, оцінювання); методи навчання (пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемний виклад, частково-пошуковий, дослідницький); інноваційні методи (проектні, інтерактивні, методи дизайн-мислення, критичного мислення та кооперативного навчання); методика освітнього процесу – методика активного навчання, методика інтерактивного навчання, методика кооперативного навчання, методика розвитку дизайн-мислення, методика розвитку критичного мислення; технології – педагогічні, інформаційні, інформаційно-комунікаційні технології.</p>	<p>Оцінюються всі види аудиторної та позааудиторної освітньої діяльності (поточний, підсумковий, ректорський контроль та атестація здобувачів вищої освіти) у формі різних видів активності при обговоренні питань на практичних та семінарських заняттях; виконання контрольних робіт, самостійного опрацювання тем, виконання тестів, підготовки індивідуальних творчих завдань, залік.</p>
<p>ЗК9. Здатність до генерування нових ідей, виявлення та розв'язання проблем, ініціативності та підприємливості (підприємницька компетентність).</p>	<p>методи освітнього процесу (стимулювання, навчання, оцінювання); методи навчання (пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемний виклад, частково-пошуковий, дослідницький); інноваційні методи (проектні, інтерактивні, методи дизайн-мислення, критичного мислення та кооперативного навчання); методика освітнього процесу – методика активного навчання, методика інтерактивного навчання, методика кооперативного навчання,</p>	<p>Оцінюються всі види аудиторної та позааудиторної освітньої діяльності (поточний, підсумковий, ректорський контроль та атестація здобувачів вищої освіти) у формі різних видів активності при обговоренні питань на практичних та семінарських заняттях; виконання контрольних робіт, самостійного опрацювання тем, виконання тестів, підготовки індивідуальних творчих завдань, залік.</p>

	<p>методика розвитку дизайн-мислення, методика розвитку критичного мислення; технології – педагогічні, інформаційні, інформаційно-комунікаційні технології.</p>	
<p>ФК1. Здатність застосовувати систематизовані наукові знання в соціогуманітарній сфері.</p>	<p>методи освітнього процесу (стимулювання, навчання, оцінювання); методи навчання (пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемний виклад, частково-пошуковий, дослідницький); інноваційні методи (проектні, інтерактивні, методи дизайн-мислення, критичного мислення та кооперативного навчання); методики освітнього процесу – методика активного навчання, методика інтерактивного навчання, методика кооперативного навчання, методика розвитку дизайн-мислення, методика розвитку критичного мислення; технології – педагогічні, інформаційні, інформаційно-комунікаційні технології.</p>	<p>Оцінюються всі види аудиторної та позааудиторної освітньої діяльності (поточний, підсумковий, ректорський контроль та атестація здобувачів вищої освіти) у формі різних видів активності при обговоренні питань на практичних та семінарських заняттях; виконання контрольних робіт, самостійного опрацювання тем, виконання тестів, підготовки індивідуальних творчих завдань, залік.</p>
<p>ФК10. Знання концептуальних основ, змісту й пізнавальних підходів фундаментальних і спеціальних історичних та громадянознавчих дисциплін. Розуміння основних концепцій, парадигм, теорій історичної науки та громадянознавства.</p>	<p>методи освітнього процесу (стимулювання, навчання, оцінювання); методи навчання (пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемний виклад, частково-пошуковий, дослідницький); інноваційні методи (проектні, інтерактивні, методи дизайн-мислення, критичного мислення та кооперативного навчання); методики освітнього процесу – методика активного навчання, методика інтерактивного навчання, методика кооперативного навчання,</p>	<p>Оцінюються всі види аудиторної та позааудиторної освітньої діяльності (поточний, підсумковий, ректорський контроль та атестація здобувачів вищої освіти) у формі різних видів активності при обговоренні питань на практичних та семінарських заняттях; виконання контрольних робіт, самостійного опрацювання тем, виконання тестів, підготовки індивідуальних творчих завдань, залік.</p>

	<p>методика розвитку дизайн-мислення, методика розвитку критичного мислення; технології – педагогічні, інформаційні, інформаційно-комунікаційні технології.</p>	
<p>ФК11. Знання категоріально-понятійного апарату історичної науки та громадянознавства, здатність орієнтуватися у науковій періодизації історії, використовувати її як спосіб пізнання історичного процесу.</p>	<p>методи освітнього процесу (стимулювання, навчання, оцінювання); методи навчання (пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемний виклад, частково-пошуковий, дослідницький); інноваційні методи (проектні, інтерактивні, методи дизайн-мислення, критичного мислення та кооперативного навчання); методики освітнього процесу – методика активного навчання, методика інтерактивного навчання, методика кооперативного навчання, методика розвитку дизайн-мислення, методика розвитку критичного мислення; технології – педагогічні, інформаційні, інформаційно-комунікаційні технології.</p>	<p>Оцінюються всі види аудиторної та позааудиторної освітньої діяльності (поточний, підсумковий, ректорський контроль та атестація здобувачів вищої освіти) у формі різних видів активності при обговоренні питань на практичних та семінарських заняттях; виконання контрольних робіт, самостійного опрацювання тем, виконання тестів, підготовки індивідуальних творчих завдань, залік.</p>
<p>ФК12. Здатність інтегрувати набуті знання соціальних та гуманітарних наук в систему, виявляти цілісність знань та умінь, застосовувати їх на практиці</p>	<p>методи освітнього процесу (стимулювання, навчання, оцінювання); методи навчання (пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемний виклад, частково-пошуковий, дослідницький); інноваційні методи (проектні, інтерактивні, методи дизайн-мислення, критичного мислення та кооперативного навчання); методики освітнього процесу – методика активного навчання, методика інтерактивного навчання, методика кооперативного навчання,</p>	<p>Оцінюються всі види аудиторної та позааудиторної освітньої діяльності (поточний, підсумковий, ректорський контроль та атестація здобувачів вищої освіти) у формі різних видів активності при обговоренні питань на практичних та семінарських заняттях; виконання контрольних робіт, самостійного опрацювання тем, виконання тестів, підготовки індивідуальних творчих завдань, залік.</p>

	методика розвитку дизайн-мислення, методика розвитку критичного мислення; технології – педагогічні, інформаційні, інформаційно-комунікаційні технології.	
--	--	--

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Права людини, взаємодія з державою, взаємодія в суспільстві

Тема 1. Людська гідність і права людини. Поняття людської гідності. Людська гідність – основа природного права. Рівноправність. Охорона й захист людської гідності. Гуманізм як цілісна система поглядів на людину.

Тема 2. Еволюція прав людини. Філософське, юридичне, політичне, суспільне, релігійне тлумачення прав людини. Покоління прав людини. Класифікація прав людини. Борці за права людини. Майбутнє прав людини. Права і свободи.

Тема 3. Людина і держава.

Взаємовідносини людина – держава. Права та відповідальність людини й громадянина. Відповідальність держави за дотримання й захист прав і свобод людини. Обов'язки громадянина та обов'язки держави.

Тема 4. Механізми захисту прав людини. Поняття механізмів захисту прав людини. Міжнародні та європейські стандарти захисту прав людини. Національні механізми захисту прав людини, їх класифікація. Ініціатива людини в захисті своїх прав.

Тема 5. Я і ми. Соціокультурна багатоманітність.

Поняття соціуму. Соціальна структура. Соціальна згуртованість. Соціальні цінності. Гендерна, етнічна, конфесійна різноманітність. Рівність.

Тема 6. Ефективна комунікація.

Роль спілкування в житті людини й суспільства. Вербальна й невербальна комунікація. Переговори та медіація.

Тема 6. Стереотипи та упередження. Дискримінація. Конфлікти.

Поняття стереотипів і упереджень. Забобони. Шляхи подолання стереотипів. Поняття дискримінації. Основні форми та прояви дискримінації. Міжнародні та національні засоби захисту від дискримінації. Толерантність. Поняття конфлікту та його види. Стадії конфлікту. Способи подолання конфліктів. Консенсус і компроміс.

Тема 8. Відповідальність.

Поняття соціальної відповідальності. Види соціальної відповідальності: моральна, політична, юридична, професійна, корпоративна, релігійна. Розподіл соціальної відповідальності. Особливий характер та призначення юридичної відповідальності.

Змістовий модуль 2. Громадянське суспільство, економіка, довкілля

Тема 9. Участь громадян у житті демократичної держави. Громадське врядування.

Демократичні процедури. Пряма та представницька демократія. Вибори. Вибірчі системи. Референдум. Пліуралізм. Опозиція. «Більшість» та «меншість».

Тема 10. Громадянське суспільство.

Поняття громадянського суспільства. Функції громадянського суспільства. Роль громадян у становленні й функціонуванні громадянського суспільства. Громадянське суспільство та правова держава.

Тема 11. Громада.

Поняття громади. Роль громади в житті людини, суспільства, держави. Реалізація та

захист громадою своїх прав і законних інтересів. Вплив громадян на вирішення проблем громади.

Тема 12. Громадянська участь у житті суспільства.

Соціальна згуртованість та взаємодія людей у суспільстві. Соціальна активність людини: участь і вплив. Форми соціальної активності громадян; демонстрації, мітинги, пікети, марші та походи. Громадські ініціативи та громадські слухання. Любівання. Волонтерство. Школа і місцева громада Соціальні проекти в школі.

Тема 13. Дитячі й молодіжні громадські об'єднання.

Свобода асоціацій. Дитячі й молодіжні об'єднання й рухи. Створення молодіжної громадської організації. Молодіжні соціальні проекти у школі та місцевій громаді.

Тема 14. Я і економіка.

Соціальні цілі економіки. Соціальна держава. Соціальний захист. Податки. Поняття бюджету та його види. Особистий бюджет. Управління власними коштами.

Тема 15. Ринкова економіка і людина.

Піраміда потреб. Основні принципи ринкової економіки. Пропозиція і попит. Конкуренція. Продуктивність і прибуток. Підприємництво.

Тема 16. Я і моя професія.

Поняття професії. Професійне самовизначення. Професіоналізм і компетентність людини. Професійна етика. Навчання людини впродовж всього життя.

Тема 17. Я і довкілля.

Вплив діяльності людини на довкілля. Сталий розвиток і людина. Енерго- та ресурсозбереження. Переробка відходів. Охорона довкілля.

Змістовий модуль 3. Комунікація, критичне мислення, інтеграція та глобалізація

Тема 18. Комунікація, інформація, медіа.

Поняття мас-медіа(медіа). Роль інформації та медіа в сучасному світі. Мас-медіа, комунікація, аудиторія, новина. Різновиди медіа (книга, преса, фото, радіо, кіно, телебачення, Інтернет, мобільний зв'язок) та їх розвиток. Реклама. Вплив мас-медіа на формування громадської думки та власної позиції людини.

Тема 19. Медіа і демократія. Свобода, етика і відповідальність

Свобода вираження (freedom of speech). Свобода слова. Обмеження свободи слова. Баланс між свободою вираження та відповідальністю. Свобода мас-медіа – критерій демократичності суспільства. Форми власності медіа. Суспільні медіа і їх місія. Шкільні медіа. «Джинса» та цензура.

Тема 20. Критичне сприйняття та протидія маніпуляціям мас-медіа.

Достовірність інформації в мас-медіа. Джерела інформації. Факт, судження та думка. Авторство публікації. Пропаганда. Фейкова інформація. Маніпуляції в медіапросторі. Роль медіа в провокуванні конфліктів та поширенні стереотипів. Професійні та етичні стандарти подання інформації.

Тема 21. Мова медіа

Медіатекст. Коди і значення, що використовують медіа. Граматика мови преси, телебачення та кіномистецтва. Шляхи передачі ідей і цінностей символічною мовою.

Тема 22. Я і Інтернет.

Приватність та конфіденційність у віртуальному світі. Цифрова ідентичність. Самоідентифікація та маскування в Інтернеті. Соціальні мережі. Онлайн спілкування. Права людини в Інтернеті. Безпека та етика поведінки у Мережі. Кіберзлочинність. Особливості захисту прав дітей та молоді в Інтернеті. Інструменти перевірки достовірності інформації в Інтернеті.

Тема 23. Інтеграція й глобалізація.

Поняття інтеграції та глобалізації. Витоки та хід європейської інтеграції. Європейська політика сусідства. Східне партнерство. Вплив глобалізаційних процесів на економіку, культуру, довкілля, людину.

Тема 24. Міграційні процеси і Україна.

Поняття міграції. Види та форми сучасної міграції. Вплив міграційних процесів на економіку, культуру, довкілля, людину.

Тема 25. Україна – член європейського та світового співтовариства.

Міжнародні організації та участь у них України. Система безпеки і співробітництва в Європі та світі. Участь України в ООН та ОБСЄ. Рада Європи та Україна. Європейський вибір України. Угода про асоціацію Україна – ЄС.

4. Структура навчальної дисципліни

Розміщено в СЕЗН ЗНУ

5. Види і зміст контрольних заходів

Розміщено в СЕЗН ЗНУ

Шкала оцінювання ЗНУ: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)		
E	60 – 69 (достатньо)	3 (задовільно)	
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

6. Основні навчальні ресурси

Рекомендована література

- Бережний Ю. Засади формування громадянської компетентності в контексті комунікативної підготовки здобувачів вищої освіти: теоретична рефлексія. *Перспективи та інновації науки*. 2024. № 4(38). URL: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-4\(38\)-75-84](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-4(38)-75-84) (дата звернення: 03.09.2024).
- Возна З., Ремех Т. Інтегровані курси з історії та громадянської освіти для 5 класу: теоретико-змістовий аналіз. *Ukrainian Educational Journal*. 2022. № 1. С. 40–52. URL: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2022-1-40-52> (дата звернення: 03.09.2024).
- Загородній С., Нагорняк С., Ставнича Н. Гейміфікація на уроках громадянської освіти: від теорії до практичної реалізації. *Вісник науки та освіти*. 2024. № 1(19). URL: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-1\(19\)-863-875](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-1(19)-863-875) (дата звернення: 03.09.2024).
- Заець Р. Тенденції розвитку системи формування громадянської свідомості студентів закладів вищої освіти США. *Молодь і ринок*. 2023. № 9/207. С. 157–161. URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2022.268910> (дата звернення: 03.09.2024).
- Мороз П., Мороз І. Формування змісту освітніх компонентів громадянської та історичної

- освітньої галузі профільної середньої освіти. *Problems of the modern textbook*. 2024. № 32. С. 133–148. URL: <https://doi.org/10.32405/2411-1309-2024-32-133-148> (дата звернення: 03.09.2024).
6. Ніколаєць Ю., Синявська Л. Роль закладів освіти у формуванні громадянської ідентичності в сучасній Україні. *Східноєвропейський історичний вісник*. 2022. № 23. С. 181–194. URL: <https://doi.org/10.24919/2519-058x.23.258981> (дата звернення: 03.09.2024).
 7. Олексін Ю., Цецик С., Цецик Я. Формування демократичних компетентностей учнів під час вивчення «громадянської освіти». *Актуальні питання у сучасній науці*. 2023. № 9(15). URL: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-9\(15\)-798-807](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-9(15)-798-807) (дата звернення: 03.09.2024).
 8. Пометун О. Активне навчання учнів історії та громадянської освіти у контексті запровадження державного стандарту базової середньої освіти. *Ukrainian Educational Journal*. 2021. № 4. С. 106–115. URL: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2021-4-106-115> (дата звернення: 03.09.2024).
 9. Пометун О., Гупан Н. Методологія створення інтегрованого курсу з історії та громадянської освіти для 5-го класу. *Problems of the modern textbook*. 2022. № 28. С. 115–132. URL: <https://doi.org/10.32405/2411-1309-2022-28-115-132> (дата звернення: 03.09.2024).
 10. Пометун О. Навчання історії й громадянської освіти як чинник формування національної й громадянської ідентичності учнів в умовах війни та повоєнного розвитку України. *Ukrainian Educational Journal*. 2023. № 2. С. 62–72. URL: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2023-2-62-72> (дата звернення: 03.09.2024).
 11. Про внесення змін до Концепції розвитку громадянської освіти в Україні : Розпорядж. Каб. Міністрів України від 08.10.2022 р. № 893-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/893-2022-p#Text> (дата звернення: 03.09.2024).
 12. Ремех Т., Серова Г. Роль історичної освіти в становленні патріотичних цінностей та громадянської свідомості здобувачів освіти. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2024. № 4(22). URL: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-4\(22\)-1259-1270](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-4(22)-1259-1270) (дата звернення: 03.09.2024).
 13. Санкович М. В. Вивчення питань співробітництва України і НАТО на уроках історії та громадянської освіти. *Розвиток громадянського суспільства як необхідна складова європейської інтеграції України*. 2022. URL: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-271-8-71> (дата звернення: 03.09.2024).
 14. Цокур О. Концептуально-методологічний апарат сучасних технологій громадянської освіти та виховання учнівської та студентської молоді. *Перспективи та інновації науки*. 2024. № 2(36). URL: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-2\(36\)-554-566](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-2(36)-554-566) (дата звернення: 03.09.2024).
 15. Pomietun O. Актуальні питання формування національної ідентичності учнів у процесі здобуття громадянської та історичної освіти. *Herald of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine*. 2023. Т. 5, № 1. С. 1–4. URL: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5116> (дата звернення: 03.09.2024).

Інформаційні ресурси

1. Рада Європи - <http://www.coe.int/en/>
2. Офіс Ради Європи в Україні - <https://www.coe.int/uk/web/kyiv>
3. ООН - <http://www.un.org/en/index.html>
4. Офіс ООН в Україні - <http://www.un.org.ua/en/>
5. ЮНЕСКО - <http://en.unesco.org/>
6. ЮНІСЕФ - <https://www.unicef.org/>

7. Представництво ЮНІСЕФ в Україні - <https://www.unicef.org/ukraine/ukr/>
8. Організація з безпеки та співробітництва у Європі (ОБСЄ) – <http://www.osce.org/>
9. Бюро демократичних інститутів та прав людини (БДПЛ ОБСЄ) – <http://www.osce.org/odihr>
10. Європейський центр імені Вергеланда (Норвегія) - <http://ukr.theewc.org/>
11. Amnesty International - <https://www.amnesty.org/en/>
12. Amnesty International в Україні - <http://amnesty.org.ua/>

7. Регуляції і політики курсу

Відвідування занять є обов'язковим. Якщо практичне заняття було пропущене з поважної причини, то студент має можливість його відпрацювати. До виконання есе застосовуються вимоги академічної доброчесності, роботи будуть перевірятися програмами з встановлення оригінальності тексту. Всі ідеї, запозичені в інших авторів, мають бути оформлені належним посланням на джерело. Допускається визнання результатів неформальної та інформальної освіти, якщо зміст дисципліни та отриманого сертифікату мають кореляцію за тематикою. У такому разі зараховується кількість балів, що їх було отримано на платформі ліцензіатів.

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

ГРАФІК ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ 2024-2025 н. р. доступний за адресою: <https://tinyurl.com/yckze4jd>.

НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ. Перевірка набутих студентами знань, навичок та вмінь (атестації, заліки, іспити та інші форми контролю) є невід'ємною складовою системи забезпечення якості освіти і проводиться відповідно до Положення про організацію та методику проведення поточного та підсумкового семестрового контролю навчання студентів ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9tve4lk>.

ПОВТОРНЕ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН, ВІДРАХУВАННЯ. Наявність академічної заборгованості до 6 навчальних дисциплін (в тому числі проходження практики чи виконання курсової роботи) за результатами однієї екзаменаційної сесії є підставою для надання студенту права на повторне вивчення зазначених навчальних дисциплін. Порядок повторного вивчення визначається Положенням про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін та повторного навчання у ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9pkmmp5>. Підстави та процедури відрахування студентів, у тому числі за невиконання навчального плану, регламентуються Положенням про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів у ЗНУ: <https://tinyurl.com/yeds57la>.

ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, регламентуються Положенням про порядок і процедури вирішення конфліктних ситуацій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/57wha734>. Конфліктні ситуації, що виникають у сфері стипендіального забезпечення здобувачів вищої освіти, вирішуються стипендіальними комісіями факультетів, коледжів та університету в межах їх повноважень, відповідно до: Положення про порядок призначення і виплати академічних стипендій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/yd6bqbp9>; Положення про призначення та виплату соціальних стипендій у

ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9r5dpwh>.

ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА. Телефон довіри практичного психолога **Марті Ірини Вадимівни** (061) 228-15-84, (099) 253-78-73 (щоденно з 9 до 21).

УПОВНОВАЖЕНА ОСОБА З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ ТА ВИЯВЛЕННЯ КОРУПЦІЇ Запорізького національного університету: **Банах Віктор Аркадійович**
Електронна адреса: v_banakh@znu.edu.ua
Гаряча лінія: тел. (061) 227-12-76, факс 227-12-88

РІВНІ МОЖЛИВОСТІ ТА ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ.
Центральні входи усіх навчальних корпусів ЗНУ обладнані пандусами для забезпечення доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення. Допомога для здійснення входу у разі потреби надається черговими охоронцями навчальних корпусів. Якщо вам потрібна спеціалізована допомога, будь ласка, зателефонуйте (061) 228-75-11 (начальник охорони). Порядок супроводу (надання допомоги) осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення у ЗНУ: <https://tinyurl.com/ydhcsagx>.

РЕСУРСИ ДЛЯ НАВЧАННЯ

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА: <http://library.znu.edu.ua>. Графік роботи абонементів: понеділок-п'ятниця з 08.00 до 16.00; вихідні дні: субота і неділя.

СИСТЕМА ЕЛЕКТРОННОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАННЯ (MOODLE):
<https://moodle.znu.edu.ua>

Якщо забули пароль/логін, направте листа з темою «Забув пароль/логін» за адресою: moodle.znu@znu.edu.ua.

У листі вкажіть: прізвище, ім'я, по-батькові українською мовою; шифр групи; електронну адресу.

Якщо ви вказували електронну адресу в профілі системи Moodle ЗНУ, то використовуйте посилання для відновлення паролю
<https://moodle.znu.edu.ua/mod/page/view.php?id=133015>.

ЦЕНТР ІНТЕНСИВНОГО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ:
<http://sites.znu.edu.ua/child-advance/>

ЦЕНТР НІМЕЦЬКОЇ МОВИ, ПАРТНЕР ГЕТЕ-ІНСТИТУТУ:
<https://www.znu.edu.ua/ukr/edu/ocznu/nim>

ШКОЛА КОНФУЦІЯ (ВИВЧЕННЯ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ):
<http://sites.znu.edu.ua/confucius>